

УДК 336.1:352

Віктор РУСІН

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗА ДОПОМОГОЮ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Обґрунтовано необхідність використання міжбюджетних трансфертів для фінансового вирівнювання бюджетної забезпеченості органів місцевого самоврядування. Проаналізовано зміни до бюджетного законодавства України, внесені в рамках проведення бюджетної децентралізації. Розглянуто класифікацію міжбюджетних трансфертів та досліджено порядок і особливості їх перерахування. З'ясовано нові можливості вирішення проблем територіальних громад за допомогою міжбюджетних трансфертів в контексті прийнятих змін до бюджетного законодавства.

***Ключові слова:** фінансове забезпечення місцевого самоврядування, міжбюджетні трансферти, базова дотація, реверсна дотація, субвенція, освітня субвенція, медична субвенція, субвенція на підготовку робітничих кадрів.*

Виктор РУСИН

Новые возможности решения проблем территориальных общин с помощью межбюджетных трансфертов

Обоснована необходимость использования межбюджетных трансфертов для финансового выравнивания бюджетной обеспеченности органов местного самоуправления. Проанализированы изменения в бюджетное законодательство Украины, которые внесены в рамках проведения бюджетной децентрализации. Рассмотрена классификация межбюджетных трансфертов, исследованы порядок и особенности их перечисления. Определены новые возможности решения проблем территориальных общин с помощью межбюджетных трансфертов в контексте принятых изменений в бюджетное законодательство.

***Ключевые слова:** финансовое обеспечение местного самоуправления, межбюджетные трансферты, базовая дотация, реверсная дотация, субвенция, образовательная субвенция, медицинская субвенция, субвенция на подготовку рабочих кадров.*

Viktor RUSIN

New opportunities for solving the problems of local communities through intergovernmental transfers

***Introduction.** Today the importance of clarifying questions acquire new capabilities which are addressed to the problems of local communities through intergovernmental transfers in the context of the adopted amendments to the budget law in late 2014 – early 2015.*

***Purpose.** Find out new opportunities to solve the problems of local communities through intergovernmental transfers in the context of the adopted amendments to the budget law.*

Results. *The necessity for the use of intergovernmental transfers of financial equalization of budget sufficiency of local governments. Changes to the budget legislation of Ukraine are analyzed, they are made within the framework of fiscal decentralization. We consider the classification of intergovernmental transfers and studied the procedure and the characteristics of their transfer. It was found that the base and grants Reversible are two cash flows which are opposite to the direction of movement, which should ensure the horizontal alignment of fiscal territories. Finance of social spending that the government delegates to local government, including medicine and education, the state will provide new types introduced through transfers in the form of grants – educational, medical, for training labour and other grants.*

Conclusion. *It was found that on 1 January 2015 in Ukraine earned a new system of intergovernmental fiscal relations, as a result in local government appeared new opportunities for solving the problems of local communities through intergovernmental transfers. Each local budget under the relevant intergovernmental transfers to which it is entitled directly interacts with the state budget.*

Key words: *financial support for local governments, intergovernmental transfers, basic grant, reversible grant, education subvention, medical subvention, subvention for training workers.*

JEL Classification: H230, H410, H790, R510.

Постановка проблеми. За допомогою розмежування доходів і видатків між державним бюджетом та між окремими рівнями місцевих бюджетів не можливо досягнути достатнього забезпечення фінансовими ресурсами усіх органів місцевого самоврядування для реалізації власних і делегованих повноважень. У процесі надання суспільних послуг населенню за рахунок коштів місцевих бюджетів одного рівня по всій території держави виникають різні витрати в органів місцевого самоврядування, пов'язані з наявними відмінностями у вартості надання цих послуг. Також мають місце відмінності в порядку акумуляції фінансових ресурсів, необхідних для покриття цих затрат. Нерівності, що виникають між бюджетами одного рівня через відмінності в їх податковому потенціалі та видатках, необхідних для того, щоб забезпечити надання суспільних послуг на належному рівні, вимагають застосування бюджетного регулювання.

Світова практика доводить ефективність застосування фінансового вирівню-

вання через використання міжбюджетних трансфертів як засобу бюджетного регулювання. У результаті розвитку місцевого самоврядування сформувалась чимала кількість різних видів трансфертів, що слугують інструментом для забезпечення повноцінного фінансового забезпечення реалізації повноважень органів місцевого самоврядування. В Україні впродовж багатьох років суттєво не змінювались концептуальні підходи до класифікації трансфертів та порядку їх перерахування, в результаті чого система міжбюджетних відносин була не достатньо ефективною. Вітчизняними науковцями і практиками неодноразово наголошувалось на необхідності проведення бюджетної децентралізації з метою кардинального зміцнення фінансової автономії та незалежності органів місцевого самоврядування. В результаті прийняття у грудні 2014 р. змін до Бюджетного кодексу України суттєво змінилась структура міжбюджетних трансфертів порівняно з минулими роками, що й обумовило появу нових можливостей

вирішення проблем територіальних громад за допомогою міжбюджетних трансфертів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика реформування міжбюджетних відносин в Україні в контексті зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування знайшла відображення в працях багатьох вітчизняних науковців і практиків, зокрема: Т. Бондарук, В. Зайчикової, В. Дем'янишина, О. Кириленко, В. Кравченка, І. Луніної, В. Опаріна, К. Павлюк, Ю. Пасічника та ін. Віддаючи належне високому рівню напрацювань науковців, зазначимо, що сьогодні важливого значення набувають питання з'ясування нових можливостей вирішення проблем територіальних громад за допомогою міжбюджетних трансфертів в контексті прийнятих змін до бюджетного законодавства наприкінці 2014 р. – на початку 2015 р., чим і обумовлено актуальність нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове вирівнювання бюджетної забезпеченості органів місцевого самоврядування здійснюється шляхом усунення фіскальних дисбалансів територій через перерозподіл фінансових ресурсів по горизонталі та вертикалі. Як зазначає Х. Ціммерманн, якщо навіть припустити, що розподіл повноважень між рівнями влади реалізований найбільш ефективним способом за наявності всієї необхідної інформації та місцевому рівню влади передано достатній обсяг власних фінансових ресурсів в процесі реалізації видаткових повноважень, орієнтуватися потрібно на середні для всього рівня показники. Це означає, що в різні періоди часу одні органи можуть не отримати в своє розпорядження достатньої кількості ресурсів, а інші можуть отримати надлишок, в результаті чого одночасна реалізація видаткових повноважень на однаковому рівні неможлива [1, 234]. Таким чином, необхідність у фінансовому вирівнюванні виникає у будь-якому випадку.

Окремі науковці твердять, що теоретично проблема фінансового вирівнювання може бути відсутня. Зокрема, І. Луніна зазначає, що цього можна досягнути у разі виконання п'яти умов [2, 379]:

1. Фінансові можливості економічних суб'єктів у різних регіонах країни приблизно порівнянні. Тобто, це означає, що всі регіони в принципі можуть одержувати кошти, потрібні для виконання своїх поточних завдань. При значних відмінностях у фінансових можливостях регіонів бідніші регіони не зможуть надавати суспільні блага та послуги в обсягах, необхідних для успішної конкурентної боротьби з іншими регіонами за право розміщення підприємств на своїй території.

2. Динаміка доходів регіонів характеризується сталими тенденціями.

3. Діяльність суспільного сектору (насамперед, у сфері забезпечення виробничої та соціальної інфраструктури) фінансується виключно через збори та внески (добровільні або примусові). Тобто всі зазначені блага надаються за певну плату.

4. Діяльність місцевих і регіональних органів влади йде на користь виключно жителям відповідної території.

5. Неможливими є фінансові кризи, тобто бюджетні ускладнення, спричинені екстремальними ситуаціями.

Однак, охарактеризовуючи вищезазначені умови, автор наголошує на тому, що в нашій державі фінансове становище не відповідає їм.

Н. Єрмасова вважає, що теоретично легко можна уявити систему, в якій фінансові ресурси, які надають органам місцевої влади, формуються лише за рахунок місцевих податків, а за необхідності доповнюються запозиченнями, котрі теж погашаються за рахунок місцевих податкових надходжень. У такому випадку місцеві органи влади на власний розсуд повинні обирати рівень місцевого оподаткування

відповідно до необхідності фінансування власних видатків. Однак подібної системи не існує в жодній країні [3, 47].

Таким чином, теоретичні припущення науковців щодо можливої відсутності потреби у застосуванні фінансового вирівнювання не знайшли свого відображення у практичній діяльності. Можна зробити висновок, що надання суспільних послуг населенню на належному рівні органами місцевого самоврядування неможливе без використання фінансового вирівнювання за допомогою трансфертів. Основне призначення бюджетного вирівнювання полягає у забезпеченні відповідних місцевих бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для повноцінної реалізації власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування на гарантованому державою рівні.

В Україні поняття офіційних (міжбюджетних, бюджетних) трансфертів вперше було запроваджено у 1996 р. разом із затвердженням нової бюджетної класифікації, згідно з якою їх поділяли на дві групи, залежно від цільового спрямування коштів: поточні і капітальні [4]. До поточних офіційних трансфертів відносили грошові допомоги (дотації), які одержували бюджети нижчих рівнів у разі недостатності дохідних джерел. На відміну від поточних, капітальні офіційні трансферти (субвенції) передбачали цільове використання одержаних коштів. Цілі, на які спрямовувалися субвенції, головним чином, були пов'язані з виконанням органами місцевого самоврядування делегованих державою повноважень.

Прийняття Бюджетного кодексу України у 2001 р. змінило концептуальні підходи до класифікації трансфертів. Передусім, відбулося уточнення термінології: замість "офіційні трансферти" почали використовувати поняття "міжбюджетні трансферти" – як кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Згідно з цією редакцією Бюджетного кодексу України міжбюджетні трансферти поділялися на чотири види:

- дотації вирівнювання;
- субвенції;
- кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів;
- інші дотації [5].

1 квітня 2014 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, якою було оголошено про курс на децентралізацію [6]. У прийнятому плані заходів передбачалась і реформа міжбюджетних відносин. Прийняті Верховною Радою України наприкінці 2014 р. зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України стали найбільшим кроком у напрямку бюджетної децентралізації за роки незалежності України. Цими змінами запропоновано нові підходи до визначення взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами, які покликані розширити права місцевих органів влади та надати їм значну бюджетну самостійність. В результаті змін до Бюджетного кодексу України змінилися види та порядок перерахування міжбюджетних трансфертів. Так, тепер міжбюджетні трансферти поділяють на:

- базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- субвенції;
- реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- додаткові дотації [7].

Базова та реверсна дотації – це два грошових потоки протилежних за напрямом руху, що покликані забезпечувати горизон-

тальне вирівнювання податкоспроможності територій і функціонують між державним бюджетом, з одного боку, та місцевими бюджетами, з іншого боку. Право на ці трансферти мають обласні бюджети, бюджети міст обласного значення, районні бюджети та бюджети об'єднаних територіальних громад.

Базова дотація перераховується з державного бюджету місцевим і служить основним інструментом підвищення фіскальної спроможності останніх. Оскільки така дотація надається місцевим бюджетам із загального фонду державного бюджету, то основними джерелами перерахування цього трансферту будуть виступати загальнодержавні податки і збори, що надходять до загального фонду державного бюджету. Реверсна дотація перераховується в протилежному до базової дотації напрямку – з місцевих бюджетів до державного для горизонтального вирівнювання податкового потенціалу територій. Таким чином, кошти реверсної дотації в подальшому стають фінансовим ресурсом для перерахування базової дотації.

Горизонтальне вирівнювання місцевих бюджетів здійснюється на основі індексу податкоспроможності відповідного бюджету з урахуванням таких параметрів (табл. 1):

- кількість населення;
- надходження податку на прибуток підприємств за останній звітний бюджетний період (враховується тільки для обласних бюджетів);

- надходження податку на доходи фізичних осіб за останній звітний бюджетний період.

Індекс податкоспроможності є коефіцієнтом, що визначає рівень податкоспроможності відповідного бюджету порівняно з аналогічним середнім показником по всіх відповідних місцевих бюджетах в Україні у розрахунку на одну людину. Для бюджетів міст обласного значення, районів і об'єднаних територіальних громад індекс податкоспроможності визначається за надходженнями податку на доходи фізичних осіб, а для обласних бюджетів визначається за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб.

Якщо значення індексу податкоспроможності:

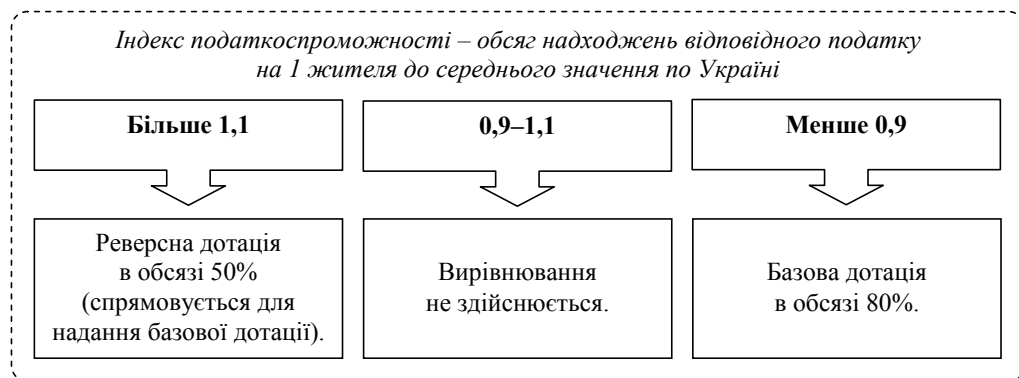
- в межах 0,9–1,1 – вирівнювання не здійснюється;
- менше 0,9 – надається базова дотація відповідному бюджету в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9;
- більше 1,1 – передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50% суми, що перевищує значення такого індексу 1,1 (рис. 1).

Порядок перерахування базової та реверсної дотацій регламентується Порядком перерахування міжбюджетних трансфертів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України [8]. Через новий меха-

Таблиця 1

Параметри впливу на горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів

Параметри впливу	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення, районів	Бюджети об'єднаних територіальних громад
Кількість населення	+	+	+
Надходження податку на прибуток підприємств	+	–	–
Надходження податку на доходи фізичних осіб	+	+	+

Рис. 1. Механізм горизонтального вирівнювання на основі індексу податкоспроможності місцевого бюджету

нізм горизонтального вирівнювання органи місцевого самоврядування отримали заохочення до залучення додаткових надходжень та розширення наявної бази оподаткування по податку на доходи фізичних та податку на прибуток до відповідних бюджетів. Ця система вирівнювання є більш прогресивною, ніж система балансування, адже 100% бюджетного вирівнювання за рахунок базової дотації не буде, а реверсна дотація передбачає вилучення до державного бюджету лише 50% суми перевищення надходжень, а не 100%, як було раніше.

Розглянувши алгоритм і складові розрахунку базової та реверсної дотації, можемо відобразити це схематично (рис. 2).

Субвенції призначені для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції. Субвенції можуть надаватись як з державного бюджету місцевим бюджетам, так і з одного місцевого бюджету іншому. Органи місцевого самоврядування отримали можливість фінансування частини соціальних видатків, що держава їм делегує, зокрема, медицини та освіти за рахунок запроваджених нових видів трансфертів у вигляді освітньої, медичної, на підготовку робітничих кадрів та інших субвенції. Освітня та медична субвенції можуть надаватись бюдже-

ту Автономної Республіки Крим, обласним і районним бюджетам, міським (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) бюджетам та бюджетам об'єднаних територіальних громад.

Органи місцевого самоврядування з метою фінансового забезпечення реалізації делегованих повноважень у сфері освіти отримали право на одержання з державного бюджету освітньої субвенції, кошти якої можуть спрямовувати на фінансування певних типів навчальних закладів, до яких належать:

- загальноосвітні навчальні заклади усіх ступенів;
- шкільні відділення навчально-виховних комплексів;
- спеціалізовані школи; ліцеї; гімназії; колеїуми;
- вечірні (змінні) школи;
- загальноосвітні навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації;
- спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, навчально-реабілітаційні центри.

З метою фінансового забезпечення реалізації делегованих органам місцевого самоврядування повноважень у сфері

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ

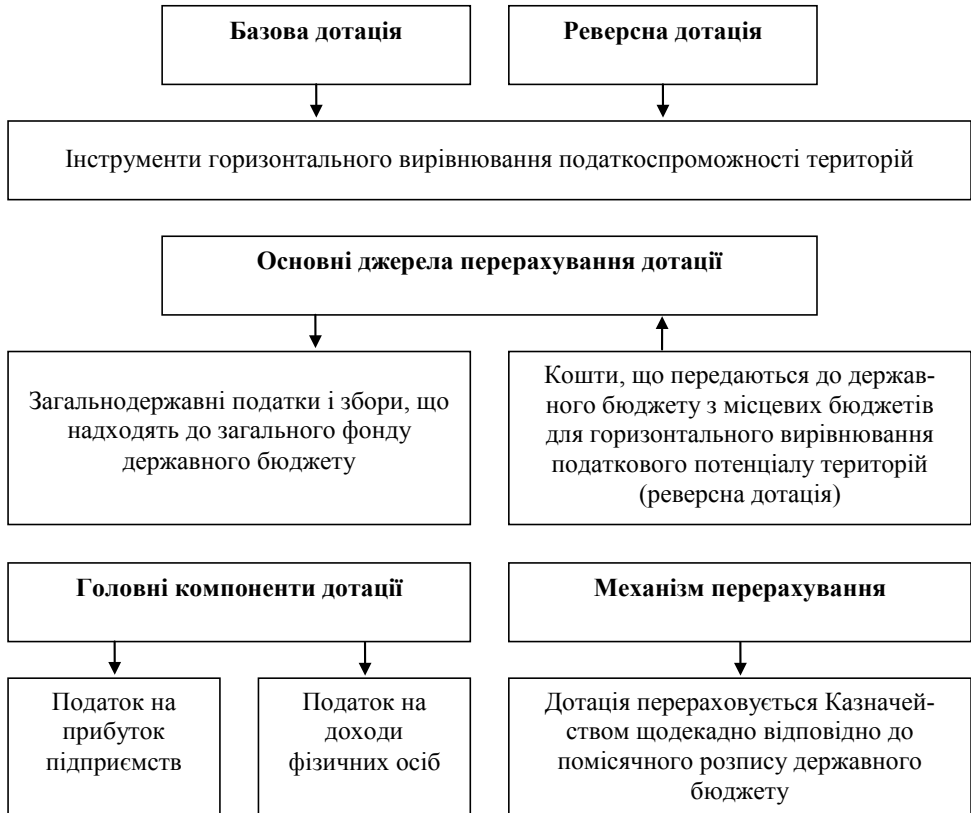

Рис. 2. Складові розрахунку та надання базової дотації

охорони здоров'я місцевим бюджетам з державного надається медична субвенція. Кошти медичної субвенції можуть спрямовуватися на фінансування певних типів закладів охорони здоров'я та програм у сфері охорони здоров'я, визначених у Бюджетному кодексі України, зокрема:

- первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу;
- консультативну амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу, центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- спеціалізовану амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу;
- програми медико-санітарної освіти;

- санаторно-курортну допомогу;
- інші державні програми медичної та санітарної допомоги.

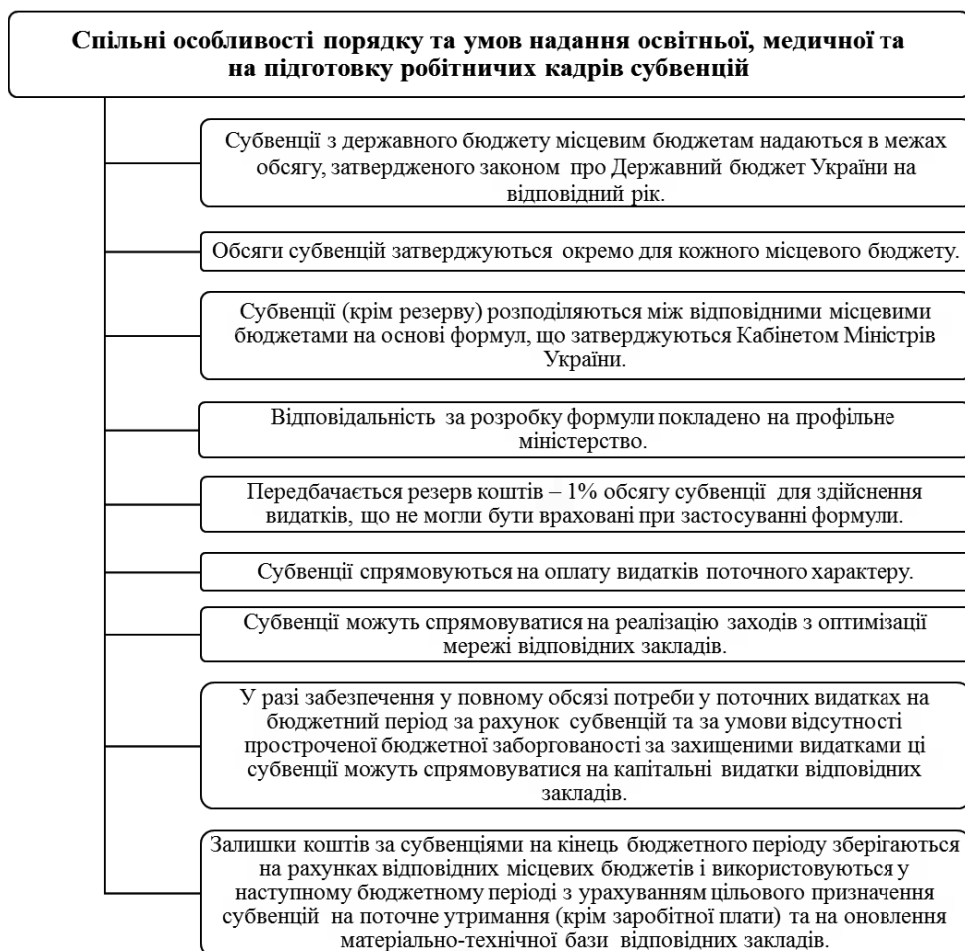
Фінансовий ресурс для фінансування професійно-технічних та інших навчальних закладів державної та комунальної власності, які надають послуги з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення, можуть отримувати виключно обласні бюджети та бюджет м. Києва з державного бюджету у вигляді субвенції на підготовку робітничих кадрів.

Порядок та умови надання з державного бюджету місцевим бюджетам освітньої, медичної та на підготовку робітничих кадрів субвенцій визначаються окремими постановами Кабінету Міністрів України [9];

10; 11]. Розподіляються між відповідними місцевими бюджетами на основі формул, які розробляє центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у відповідній сфері (профільне міністерство) та затверджує Кабінет Міністрів України [12; 13; 14].

Можна виокремити спільні особливості порядку та умов надання субвенцій – освітньої, медичної та на підготовку робітничих кадрів (рис. 3). Обсяги цих субвенцій затверджуються у законі про Державний бюджет України на відповідний рік окремо

для кожного місцевого бюджету, що отримує таку субвенцію з державного бюджету. Кошти субвенцій спрямовуються на оплату поточних видатків відповідних закладів. Лише у разі забезпечення у повному обсязі потреби у поточних видатках на бюджетний період за рахунок зазначених субвенцій та за умов відсутності простроченої бюджетної заборгованості за захищеними видатками ці субвенції можуть спрямовуватися на капітальні видатки відповідних закладів. Ці субвенції можуть спрямовуватися на реалізацію заходів з оптимізації мережі відповід-

Рис. 3. Спільні особливості порядку та умов надання освітньої, медичної та на підготовку робітничих кадрів субвенцій

них закладів. Також у складі цих субвенцій передбачається резерв коштів, обсяг якого не може перевищувати 1% загального обсягу субвенції, для здійснення видатків, що не могли бути враховані під час застосування формули розподілу субвенції між місцевими бюджетами. Нововведенням для цих нових видів субвенцій є те, що невикористані залишки коштів за цими субвенціями на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції на поточне утримання (крім заробітної плати) та на оновлення матеріально-технічної бази відповідних закладів.

Варто приділити увагу можливостям органів місцевого самоврядування фінансувати державні програм соціального захисту. Оскільки гарантування соціального захисту та соціального забезпечення кожному громадянину – це одна із найважливіших соціальних функцій держави, то держава бере на себе зобов'язання фінансувати здійснення видатків на соціальний захист. Значну частину видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення держава делегує органам місцевого самоврядування, і з метою забезпечення їх фінансовими ресурсами для здійснення цих видатків надає їм субвенції на здійснення державних програм соціального захисту. Такі субвенції спрямовуються до бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад. Відповідним місцевим бюджетам з державного бюджету можуть надаватися субвенції на:

- надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу;
- надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепlopостачання,

водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот;

- на надання пільг з послуг зв'язку, інших передбачених законодавством пільг.

Перелік категорій населення, які мають право на одержання житлових субсидій та пільг, визначено законодавством. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають право встановлювати збільшені норми, однак профінансувати їх доведеться за рахунок та в межах коштів відповідних місцевих бюджетів.

Кабінетом Міністрів України визначаються державні програми та комплексні заходи програмного характеру у сфері охорони здоров'я, для фінансового забезпечення реалізації яких відповідним обласним бюджетам та бюджету м. Києва з державного бюджету надається субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру. Ця субвенція розподіляється між відповідними місцевими бюджетами на основі формули, яку розробляє Міністерство охорони здоров'я України та затверджує Кабінет Міністрів України. Важливим є те, що залишки коштів за зазначеною субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і можуть використовуватися у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції.

Згідно з нормами Бюджетного кодексу України випадки надання державою податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів, мають супроводжуватися наданням додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію відповідних втрат доходів місцевих бюджетів.

На увагу заслуговують міжбюджетні взаємовідносини між місцевими бюджетами. За рахунок субвенцій з одного місце-

вого бюджету іншому органи місцевого самоврядування можуть утримувати об'єкти спільного користування чи ліквідувати негативні наслідки діяльності цих об'єктів.

Висновки. Отже, в результаті змін до бюджетного законодавства, в Україні з 1 січня 2015 р. запрацювала нова система міжбюджетних відносин, в результаті чого в органів місцевого самоврядування з'явилися нові можливості для вирішення проблем територіальних громад за допомогою міжбюджетних трансфертів. Кожен місцевий бюджет по відповідних міжбюджетних трансфертах, на які він має право, безпосередньо взаємодіє з державним бюджетом. Обсяг міжбюджетних трансфертів затверджується окремо для кожного місцевого бюджету у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік.

Система горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій покликана стимулювати органи місцевого самоврядування до нарощування доходної бази їхніх бюджетів. Право на горизонтальне вирівнювання мають лише обласні бюджети, бюджети міст обласного значення, районі бюджети і бюджети об'єднаних територіальних громад. Базова дотація дає можливість отримати для фінансового вирівнювання з державного бюджету лише в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9. Тобто 100% вирівнювання фінансових можливостей бюджету, який отримує базову дотацію, до середнього показника фінансової забезпеченості відповідних бюджетів по всій країні не буде. Якщо значення індексу податкоспроможності в межах 0,9–1,1, то вирівнювання не здійснюється взагалі, а якщо цей індекс більший 1,1, то передається реверсна дотація з відповідного місцевого бюджету до державного бюджету, однак в обсязі лише 50% суми, що перевищує значення такого

індексу, а інших 50% суми залишиться у їхньому бюджеті. Таким чином, органи місцевого самоврядування отримують стимул до розвитку підприємництва та збільшення зайнятості населення в їхніх територіальних громадах.

Органи місцевого самоврядування отримали можливість фінансувати реалізацію частини делегованих їм державою повноважень за рахунок коштів, одержаних від держави у вигляді нових видів трансфертів (субвенцій). Однак органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися, позбавлені права на виконання делегованих державою повноважень і, відповідно, на отримання трансфертів з державного бюджету. Додатково у територіальних громад з'являється стимул до об'єднання, щоб отримати більше повноважень і фінансових ресурсів.

Отже, у місцевих бюджетів в результаті запровадження нових видів міжбюджетних трансфертів з'явилось багато нових перспективних можливостей вирішення проблем територіальних громад за допомогою цих трансфертів, які необхідно ефективно реалізувати на практиці.

Література

1. Циммерманн Х. Муниципальные финансы : учебник / Х. Циммерманн. – М. : Изд-во "Дело и Сервис". – 2003. – 352 с.
2. Луніна І. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : монограф. / І. Луніна. – К. : Наукова думка, 2006. – 424 с.
3. Ермасова Н.Б. Государственные и муниципальные финансы: теория и практика в России и в зарубежных странах : учеб. пособ. – 2-е изд. перераб. и доп. / Н. Ермасова. – М. : Высшее образование, 2008. – 516 с.
4. Постанова Верховної Ради України "Про структуру бюджетної класифікації України" від 12.07.1996 № 327/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>

gov.ua/laws/show/327/96-%D0%B2%D1%80/print1450442778058508.

5. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” від 1 квітня 2014 року № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.

7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів” від 15 грудня 2010 р. № 1132 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23 січня 2015 р. № 12) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF>.

9. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок та умови надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам” від 14 січня 2015 року № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/6-2015-%D0%BF>.

10. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок та умови надання субвенції на підготовку робітничих кадрів з державного бюджету місцевим бюджетам” від 14 січня 2015 року № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/7-2015-%D0%BF>.

11. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок та умови надання медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам” від 23 січня 2015 року № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2015-%D0%BF>.

12. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами” від

26 червня 2015 року № 435 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-2015-%D0%BF>.

13. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження формули розподілу субвенції на підготовку робітничих кадрів між місцевими бюджетами” від 26 червня 2015 року № 436 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-2015-%D0%BF>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам” від 19 серпня 2015 року № 618 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>.

References

1. Tsymmermann, Kh. (2003). *Munitsypalniyie finansy* [Municipal finance]. Moscow: Yzd-vo “Delo y Servys” [in Russian].

2. Lunina, I. (2006). *Derzhavni finansy ta reformuvannia mizhbiudzhethnykh vidnosyn* [Public finances and reform of intergovernmental relations]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

3. Ermasova, N.B. (2008). *Hosudarstvennye i munitsypalne finansy: teoriya i praktika v Rosii i v zarubezhnykh stranakh* [State and municipal finance: theory and practice in Russia and in foreign countries] (2nd ed., rev.). Moscow: Vysshyye obrazovanie [in Russian].

4. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy “Pro strukturu biudzhethnoi klasyfikatsii Ukrainy” [Resolution of the Supreme Council of Ukraine “On the structure of budget classification of Ukraine”] (1996, July, 12). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/327/96-%D0%B2%D1%80/print1450442778058508>.

5. *Byudzhethnyy kodeks Ukrayiny* [Budget Code of Ukraine] (2001, June, 21) Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>.

6. *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorial'noi orhanizatsii vlady v Ukraini”* [Cabinet of Ministers of Ukraine “On

Approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine” (2014, April, 1). Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.

7. *Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny [Budget Code of Ukraine]* (2010, July, 7). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].

8. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku pererakhuvannia mizh-biudzhetnykh transfertiv” [Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the transfer of intergovernmental transfers”]* (2010, December, 15). Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF>.

9. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Poriadok ta umovy nadannia osvithnoi subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam” [Cabinet of Ministers of Ukraine “Procedure and conditions of the educational grants from the state budget to local budgets”]* (2015, January, 14). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/6-2015-%D0%BF>.

10. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Poriadok ta umovy nadannia subventsii na pidhotovku robirnychkykh kadriv z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam” [Cabinet of Ministers of Ukraine “Procedure and conditions of the subsidy for training labor from the state budget to local budgets”]* (2015, January, 14). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/7-2015-%D0%BF>.

11. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Poriadok ta umovy nadannia medychnoi subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam” [Cabinet of Ministers of Ukraine “Procedure and conditions for the provision of medical subsidies from the state budget to local budgets”]* (2015, January, 23). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2015-%D0%BF>.

12. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia formuly rozpodilu osvithnoi subventsii mizh mistsevymy biudzhetamy” [Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the formula of distribution of educational subvention between local budgets”]* (2015, June, 26) Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-2015-%D0%BF>.

13. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia formuly rozpodilu subventsii na pidhotovku robirnychkykh kadriv mizh mistsevymy biudzhetamy” [Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the formula of subsidies for training labor between local budgets”]* (2015, June, 26). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-2015-%D0%BF>.

14. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy „Pro zatverdzhennia formuly rozpodilu obsiahu medychnoi subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam” [Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the formula of distribution of medical subsidies from the state budget to local budgets”]* (2015, August, 19) Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>.